тунок людськости. Маси не бажали собі нігде війни. І нігде їй тепер не хотять. Нащож мають ся они — з проклятем війни в серцю — взаїмно мордувати? Був би се — як говорять — знак слабости, если-би який нарід говорив о мирі; добре, тому ми всї отверто осьвідчімсь за миром. Та нация, котра перша за тим промовить, докаже, що є сильною, а не слабою. І тим здобуде собі лише славу і подяку будучих поколїнь.

Длятого власне є тепер обовязком кождого социялїста бути пророком інтернаціонального братерства; і кожде слово, яким буде промовляти за миром і социялїзмом мусить бути всюди голосне і кождий його чин, який поповняє він в інтересї тих найвисших ідеалів людства, мусить стреміти розбудити подібні чини і слова в інших краях, доки полумя мира не осьвітлять цїлої Европи і зродять новий день.

Взнеслий примір, який Ви, російські і сербські Товариші, дали цїлому сьвітови, викличе наслїдки всюди там, де социялїсти дались з початку звести ріжними маневрами пануючих кляс, і я є певний, що анґлїйські робітники вкоротцї згуртують ся около гордого червоного прапора І. L. Р. І нинї можна вже запримітити серед нїмецького робітництва, о много сильнїйшу опозицию проти війни, як се загально принимаєть ся, і чим сильнїйше буде доходити до нас відголос кличу за миром з інших країв, тим енерґічнїйше і більше рішучо будуть они туть дїлати в інтересї мира.

В той спосіб мусять робітничі маси, беручих участь в війнї народів перенятись потребою працювати над миром, на основі социялїстичних принципів, над миром без здобуваня, без покривдженя, над миром, який-би полагав на братерстві, а не на ненависти, не на насильстві, а на вільности, котрий задля своєї внїшної справедливости може бути тревалим.

В той спосіб може інтернационалa — навіть підчас війни — наново віджити і направити свої попередні блуди. Тільки так она може воскреснути, нова, інша інтернационалa, якаби зросла не тільки чисельно, але змістом революційним, ясностію пізнаня і готовостію освободженя нас від абсолютизму, капіталїстичного заговору, тайної дипльомациї, та ворогів мира.

Пролетарі всїх країв єднайтесь! Приготовляйтесь до війни проти війни. З социялїстичним поздоровленем!

Карл Лїбкнехт.

Під розвагу

усїх відділів і членству У. С. Д. П. Канади.

Лист надісланий до Екз. Ком. У. С. Д. П. на руки секретаря т. Еремійчука.

Лист сей подаємо в повнї так як він написаний без жадних змін. Замітку свою подаємо під листом.

М. Еремійчук, секр.

Торонто, Онт. 4 лютого 1915.

Дорогі Товариші!

У нас торонтонських товаришів появила ся від якогось то часу думка видавати ось тут в Торонто социялїстичну часопись.

Позаяк ми всї котрі маємо видавати сю часопись є членами Укр. Соц. Дем. Партії, а тим самим признаємо солїдарність та карність партійну, тому ми вдаємось до Вас товариші членів Еґзекутивного Комітету з запитом чи Еґз. Комітет, яко найвисша інстанція партії признає нашу часопись социялїстичною і партійною чи нї?

Ми відносимось з таким запитом до Еґзекутиви У. С. Д. П., позаяк для нас членів Соц. Дем. Пар. є неможливим видавати иньшу часопись, лише партійну, котра має бути редаґована після напрямку марксівстської социольоґії. Як також тому, що непартійна часопись не моглаб вдїйсности називати ся социялїстичною, і як така вже не може робити правдивої социялїстичної роботи.

Можливо, що таке рішуче повідомлене буде ся видавало дивним, однак скорше повідомлене Е. К. про се було для нас неможливим, позаяк ми члени сеї Видавн. Спіл., були не певні чи буде нас стати на видаване сеї часописї чи нї.

Тепер ми вже приготовані на видаване часописї безперемінно і то найдальше в половинї марта а найскорше з початком марта.

Що ся часопись мусїла появитись в Торонто то вистарчить ось ся посьвідка, що в Торонто декотрі з клерикалів думали над виданем своєї часописи і булиб видали в коротрім часї, про що ми довідали ся від їх прислужників. Они вже мають тут духовий семинар і хотіли ще більше туть розширитись, але ми постановили їх встримати і в дїйсности повстримаєм їх від дальшого ширеня темноти між торонтоньскими Українцями, котрих є тут коло 7 тисяч, коли лише наша часопись на сходї буде партійною.

Ми завважали що партійна часопись є потрібною на сходї, бо тим самим поширить ся (робота) і социялїстична наука і робота.

Ся часопись будучи партійною (а навіть непартійною), нїколи партії анї орґанови парт. Р. Н. шкодити не буде, позаяк буде під контролею Е. К., а по друге ще й тому що видавцї сеї часописи є вже по 8 і 9 лїт в Соц. Д. П. і нїколи тої ж покидати не думають. З огляду на се думаєм що Е. К. нїколи не зганить нашої роботи, але піпре її з щирого серця моральнс. Коли Е. К. узнає се все за добре то просим оголосити сю часопись в „Р. Н.“ Часопись ся називаєсь „Сьвідома Сила“.

Просимо о скору відповідь!

Ваш з партійним привітом

(За Вид. Спіл. „Сьвідома Сила“ і товаришів).

І. Стефаницький.

ВІД ЕКЗ. КОМ. У. С. Д. П.

Товариші!

Перечитавши повисший лист, обовязком кождого з товаришів добре обдумати справу видаваня нової часописї і висказати свої погляди, чи дїло деяких торонтоньских товаришів є в повнї на місци або нї? Всї відділи У. С. Д. П. в Канадї повинні взяти сейчас на своїм мітінґу під обраду повисший лист, і щоб надіслали свою ухвалу на руки секр. Е. К. т. М. Еремійчук Box 3658 Winnipeg, Man.

Думка відділів буде подана в „Р. Н.“ якнайскорше.

Від себе, Екз. Ком. висказує слїдуюче:

Думка торонтоньских товаришів про видаване нової часописї є не зла і Екз. Ком. радо витає єї і не має нїчого против неї. Коли ся часопись буде социялїстичною, буде збільшенем робітничої преси, а збільшене робітничої преси є збільшенем робітничого руху. Однак зваживши на теперішню крізу, скажемо, що час не надає ся до заснованя нової часописї. Тодї коли наш партійний орґан „Роб. Нар.“ маючи свої власні машини до друку і тайп як також 2500 предплатників і ще приходить ся тяжко боротись о удержане „Роб. Нар.“ виплачуючи його довги.

Кождої хвилї, „Роб. Нар.“ наражений на небезпеку свого істнованя. Що станеть ся з новою часописею, котра на разї не має нїчого? Видаване робітничої часописї мусить бути заобезпечене самими робітниками.

На тижневу часопись треба місячно неменьше $200. „Р. Н.“ має почтову знижку при висилцї ґазети, чого нова часопись на початках не може мати.

Висилка кождого числа нової часописї в Канадї також буде коштувати 1 цента. І хоч є кількох товаришів в Торонто, які пожертвують себе на початках видаваня сеї часописї, однак що станесь, коли они не зможуть дальше підпомагати своїми фондами вичерпавши їх? Може прийти до скорого упадку єї і до знищеня матеріяльно тих товаришів, які поклали себе в жертву. Не одиницї, а загал будує всьо. Щоб видавати партійну часопись треба признаня цїлої партії через референдум або конвенцією. Одиницї хочби і партійні повинні робити після бажань партії і по ухвалї єї.

Спілка ся з кількох товаришів не репрезантує жаден відділ У.С.Д.П. анї партію. В листї лиш згадано що тт. є членами торонтоньского відділу. Відвічальність анї контролю над сею спілкою Екз. Ком. брати не може, тому що не бачивши часописи наперед яка она, не може ручити за ню. Колиб се відділ робив, а не одиницї, тодї друга річ. Спілка складаюча ся з одиниць не може бути примушена підлягати партійній контролї. Приречене сеї спілки що „часопись буде під контролею Екз. Ком. і що не буде виступати проти Р. Н.“ не є нїяк запевнене. Хоче спілка змінити сю ухвалу (пречечене), кождої хвилї може навіть проти волї партії, коли лише спілцї захочеть ся.

Однак ми радо вислухаємо пояснень сеї „Видавничої Спілки“ на сторінках „Роб. Нар.“ Пояснити треба слїдуюче: В який спосіб, по їх думцї партія має мати контролю над сею часописею? Що станесь з майном сеї часописї? Куда буде обернений чистий зиск? Хто рішає вибір редактора? Які оголошеня будуть поміщені в сїй часописї і проче?

Екз. Ком. радо витає сей крок до ширеня робітничої преси і робітничого руху, о скілько він буде згідний з прінціпами партії і не буде вжитий на шкоду єї.

Вінніпеґ 23. лютого 1915.

М. Еремійчук секр. Екз. Ком.

З думок социялїста.

1. Погани уявили собі богиню справедливости зі закритими очима. Сьогодня вона, просьвічена християнською наукою, добре бачить хто стає на суд перед нею; чи її любимець — капіталїст, чи його попихач — пролетар. Капіталїстови, хочби і за найбільшу крадіж, вона тільки злегка погрозить пальцем, а бідолаху пролетаря карає тяжко — чи є за що, чи нема.

2. Каже Елберт Гоббарт: — Людиною еси, а будучи людиною, тим самим еси також богом.

3. Одним зі складових елементів людської вдачі є гумор, себто нахил до твореня веселих і жартовливих ідей. Нема людини здорової і розумної, щоб у її бесїдї, так живій як і писаній, не проявляв ся нїколи тон дотепу і веселости. Без гумору є лиш хорі на жолудок або голову, дальше всякого рода фанатики. Біблїя і писане змісту наукового, духовного і правничого.

4. Менї однаково, хто видає „Робочий Народ“: чи Пилип, чи Прокіп і де його друкують: чи під одним дахом з „Ранком“, чи в бісовій хатї, чи де там. Як „Робочий Народ“ виходить і є писаний в дусї социялїзму, се, думаю, є достаточною причиною, щоб я і кождий український робітник був його передплатником.

5. Социялїзм вже стоїть у сьвітї і росте. але повнолїтним стане він аж тодї, як більшість людсько роду піде за його покликом.

6. Як ще й ся війна не пробудить пролетаріяту і не отворить йому очий на всю стару кривду і брехню, то лиш хиба загальне землетрясене від бігуна північного до полудневого зможе порушити і пустити в рух його мозґову машинерію.

7. Для своєї погибели капіталїзм потребує війни; для свойого повного розвою социялїзм потребує революції.

8. Як-би Христос був дїйсно явив ся між „цивілїзованими“ християнами на Різдво, то його арештував би перший поліціянт, якого стрінув-би Син Чоловічий, і він завів-би його перед капіталїстичного судию, а сей посадив-би Богочоловіка на шість місяців у Іванову хату за волокицтво і аґітацію.

9. Правдою є, що іноді богатий помагає бідному; та з тої помочи має лиш він сам і радість і хосен і славу, а бідак, хоч і двигне ся на часочок матеріяльно, то ще низше паде морально, ще глубше стрягне в багнї неволї і підданьства.

10. Християнська добродїйність, се така паня, що подає пролетареви маленький кусок хлїба Христа ради, а той кусок вкроїв капіліст з того бохонця, що його видер у пролетаря захланности ради.

11. Попи ратують грішні людські душі — в теорії. Люди ратують від працї лїниві попівські тїла — в практицї. А що практична вартість звичайно перевисшає вартість теоретичну, тож і виходить, що попи мають більший хосен з людий, чим люди з попів.

Дамян Бориско.

Полонені.

(Письмо з Астрахану).

Сьогодня находить ся в Астрахані і астраханській ґубернії більш як двайцять полонених австрийських офіцерів, около тисячі австрийських жовнїрів і понад дві тисячі военно увязнених нїмецьких і австрийських підданих, висланих сюди головно з варшавської ґубернії, Східної Прусії і полудневої Росиї. Австрийське офіцерство ульокувалось з повним комфортом в самім Астрахані; мешкають в осібних кватирах, проводять час як їм подобаєть ся, мають своїх послугачів з австрийських жовнїрів, дістають після приписів „женевської конвенциї“ свою ґажу і взагал чують ся якби дома.

Полонені жовнїри — з винятком Славян і Румунів — мешкають в касарнях і є підпорядковані салдатським параґрафам. За просьбою самих полонених, місцеві видавництва висилають їм свої часописи, з котрих полонені учать ся російського язика. Жовнїрам позваляють вільно проходжатись по містї; з початку лише в супроводї сторожі, а тепер вже самим.

Забирали полонених і до роботи, до копаня каналів, но тепер вже не беруть, длятого, що з одної сторони їх праця оказалась некорисною, як і тому, що полонені не дуже так охочо забирались до роботи.

Трета сорта полонених — военно-увязнені — розміщені по всїй ґубернії. На удержане того рода полонених держава покищо не дає анї копійки, а знати треба, що між ними найбільше бідолахів, тому правительство дає богатшим з них до вибору: або платити на удержане бідних товаришів-засланників і жити за то в Астраханї, або не платити, але зате їхати в такі безвісти як Красний і Чорний Яр, Царов і Єнотаєвск.

Уїздний обиватель, натурально дуже вдоволений з „нашествія іноплеменних“ і дре з них що може. І так кватири, що перед тим звичайно коштували 5—10 руб. на місяць, відступає ся Нїмцям за 20—30 руб., а часом і за 40 руб.

З початку, доки обиватель не пізнав, що з Нїмця можна також мати якийсь дохід, він відносив ся до них підозріло.

Був н.пр. такий випадок: Єще під той час, коли заслані не сортували після їх кишенї, гурток богатих Нїмців з Одеси був призначений на поселене в Єнотаєвськ, де з Астрахану зимовою порою можна добитись лише через стацію Харбалї, а звідси 30 верстов кіньми.

Приїхали Нїмцї до Харбалї — і остались на ледї.

Нїхто з перевозчиків не зголошував ся везти ворогів до Єнотаєвська.

З великим трудом бідні подорожні роздобули у якогось селянина верблюда і коня, попакували всї свої заграничні дорогі річи на два вози, а самі пустились пішком.

По дорозї випитувались Нїмцї у свого візника, чи в Єнотаєвську є трамвай, електричне осьвітлене, театр і т. п., а також просили завезти їх „до готелю з ваннами і оркестрою“. Велике було розчароване Нїмців, коли они наочно переконались, що Єнотаєвськ така діра, де не тільки що нема ванни, але і звичайної парнї нема.

В самім містї позіставших мешканців враз з засланими навістила така нищота, що тяжко дивитись.

Перев. з „Рѣчь“.

Ширіть „Робочий Народ“.

ARCHIVES OF UKRAINE TORONTO